

IVANE JAVAKHISHVILI TBILISI STATE UNIVERSITY
NATIONAL CENTER FOR ALTERNATIVE DISPUTE RESOLUTION

Alternative Dispute Resolution

Yearbook

2020-2021

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

დავის ალტერნატიული გადაწყვეტის ეროვნული ცენტრი

დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა

წელწიწი

2020-2021

უნივერსიტეტის
გამომცემლობა

მთავარი რედაქტორი

ირაკლი ბურდული (პროფ., ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი)

მმართველი რედაქტორი

ნათია ჩიტაშვილი (ასოც. პროფ., ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი)

სარედაქციო კოლეგია:

ქეთრინ გ. ბარნეთი (პროფ., ჰიუსტონის სამხრეთ ტეხასის სამართლის სკოლა, აშშ)

ჯეიმს ჯ. ალფინი (პროფ., ემერიტუს დეკანი, ჰიუსტონის სამხრეთ ტეხასის სამართლის სკოლა, აშშ)

ელიზაბეთ ა. დენისი (პროფ., ჰიუსტონის სამხრეთ ტეხასის სამართლის სკოლა, აშშ)

ირაკლი ყანდაშვილი (პროფ., გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი)

აკაკი განერელია (პროფ. ასისტენტი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი)

ირაკლი ადეიშვილი (სამართლის დოქტორი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი)

დემეტრე ეგნატაშვილი (პროფ. ასისტენტი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი)

ტექნიკური რედაქტორი:

ირაკლი ლეონიძე (ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი)

Editor-in-Chief

Irakli Burduli (Prof., Iv. Javakhishvili Tbilisi State University)

Managing Editor

Natia Chitashvili (Assoc. Prof., Iv. Javakhishvili Tbilisi State University)

Editorial Board:

Catherine G. Burnett (Prof., South Texas College of Law Houston, USA)

James J. Alfini (Prof., Dean Emeritus, South Texas College of Law Houston, USA)

Elizabeth A. Dennis (Prof., South Texas College of Law Houston, USA)

Irakli Kandashvili (Prof., Grigol Robakhidze University, Chairman of Mediators Association of Georgia)

Akaki Gatserelia (Prof. Assistant, Iv. Javakhishvili Tbilisi State University)

Irakli Adeishvili (Doctor of Law, Iv. Javakhishvili Tbilisi State University)

Demetre Egnatashvili (Prof. Assistant, Iv. Javakhishvili Tbilisi State University)

Technical Editor:

Irakli Leonidze (Iv. Javakhishvili Tbilisi State University)

გამოცემულია ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საუნვერსიტეტო საგამომცემლო საბჭოს გადაწყვეტილებით

Published by the decision of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing Board

© ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, 2021
© Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Press, 2021

P-ISSN 1987-9199
E-ISSN: 2720-7854

სამედიაციო მორიგების აღსრულების გამომრიცხავი გარემოებები საქართველოსა და ევროკავშირის წევრ სახელმწიფოთა კანონმდებლობის მიხედვით

სამედიაციო მოხიგება მედიაციის საბოლოო პროდუქტია. ის წახმოდგენს მედიაციის მოქმედებას პრაქტიკაში და მასზე დამოკიდებული მთლიანი პროცესის შედეგი. მიიჩნევა, რომ სამედიაციო მოხიგების აღსრულების ხაზისხი უფრო მაღალია, ვიდრე სასამართლო გადაწყვეტილებებისა, ხადგანაც ამ უკანასკნელისგან განსხვავებით ის კომპრომისსა და ნებაყოფლობით თვითობჭვას ეფუძნება,¹ თუმცა, სამედიაციო მოხიგების ბედის მხოლოდ მხაერთა კეთილი ნებისთვის მინდობა ახ ახის საკმახისი. „თუ ახ იახსებებს მედიაციის შედეგად მიღწეული შეთანხმების აღსრულების გახანტიები, მედიაციის ყოველი უპიხატესობა მნიშვნელობას დაკახგავს.“² სტატიის მიზანია შეაფასოს სამედიაციო მოხიგების აღსრულების გამომრიცხავი გახემოებები საქათველოსა და ევროკავშირის წევრი ქვეყნების მედიაციის შესახებ აქტებისა და სამოქადაქო საპროცესო კანონმდებლობის შედახებითი ანალიზის საფუძველზე, განიხილოს აღსრულების ხედისშემდეგი გახემოებები, გააანალიზოს საერთაშოხისო სამედიაციო მოხიგების აღსრულების საკითხი და დასახოს მოწესხიგების ადგიხნატიული პეხსპექტივები.

საკვანძო სიგყვები: მედიაცია, სამედიაციო მოხიგება, აღსრულება, მედიაციის ხედმისაწვდომობა, მოხიგების იუხიდიული ძადა, მოხიგების იუხიდიული ბუნება, მედიაციის ხეგულიება ევროკავშირის წევრი ქვეყნებში, საერთაშოხისო სამედიაციო მოხიგების ცნობა და აღსრულება.

1. შესავალი

ერთი შეხედვით, როდესაც მედიაციის პროცესის შემდეგ მხარე საკუთარი სურვილით გამოხატავს თავისუფალ ნებას, რომ იკისროს პასუხისმგებლობა გარკვეული ვალდებულების შესრულებაზე, მოსალოდნელია, რომ ის ასეც მოიქცევა, თუმცა არავინაა დაზღვეული იმისგან, რომ შეთანხმების შემდგომაც იარსებებს გარკვეული გარემოებები, რომლებიც ზეგავლენას მოახდენენ მხარეთა ნებაზე. ასეთ გარემოებებად შეიძლება მოგვევლინოს შეთანხმების მომენტიისათვის ობიექტურად გაუთვალისწინებელი გარეშე ფაქტორები, კომპანიის ხელმძღვანელობის ცვლილება, საზოგადოების უარყოფითი დამოკიდებულება და სხვ.³ „აღსრულების საკითხი მაშინ წამოიჭება მედიაციაში, თუ, მიუხედავად კონსენსუალური ხასიათისა [...] მხარე ახ ასრულებს სამედიაციო მოხიგებას.“⁴

* ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამართლის მაგისტრი.

¹ Susmann E., The Final Step: Issues in Enforcing the Mediation Settlement Agreement, Newsletter of the Mediation Committee of the International Bar Association, Vol. 2, №1, 2006, 2.

² ბახნაბიშვილი გ., წიკლაუხი ს., სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკითხი საქართველოში, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – წელიწადული 2017“, სპეციალური გამოცემა, თსუ-ის გამომცემლობა, 2018, 9.

³ Susmann E., The Final Step: Issues in Enforcing the Mediation Settlement Agreement, Newsletter of the Mediation Committee of the International Bar Association, Vol. 2, №1, 2006, 3-4.

⁴ Meidanis Haris P., Enforcement of Mediation Settlement Agreements in the EU and the Need for Reform, Journal of Private International Law, Vol. 16, Issue 2, 2020, 276.

მედიაციის პროცესის ეფექტურობა არ შეიძლება იყოს დამოკიდებული მორიგების შემდგომ წარმოშობად, მის შესრულებაზე შესაძლო უარის მიზეზებზე. როდესაც მხარეთა შორის შეთანხმება მიიღწევა, მნიშვნელოვანია, სათანადო გარანტიებიც არსებობდეს მის აღსარულებლად. წინააღმდეგ შემთხვევაში კონფლიქტის ჯაჭვი დაუსრულებელი იქნება.

როგორც „სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში“ შესატანი ცვლილებების პროექტის განმარტებით ბარათში აღინიშნა, „მედიაციის გამაჩთუდი ფუნქციონირება გაჩვეულწიდად მედიაციის შედეგად მიღწეული მოხიგების აღსრულების წესებზეც აჩის დამოკიდებული.“⁵ ასევე აღინიშნა აღსრულების ქმედითი მექანიზმის გარანტირების აუცილებლობის შესახებაც.⁶ მიუხედავად ამისა, საქართველოს კანონმდებლობა სამედიაციო მორიგების აღსრულების რეგულირების ნაწილში არც თუ ისე სრულყოფილია. შესაძლოა, აღნიშნული *“omnis definito in jure periculosa est”* პრინციპის გამოძახილიც იყოს, თუმცა, ფაქტია, იქიდან გამომდინარე, რომ საქართველოს მედიაციის ხანგრძლივი ტრადიცია არ აქვს, პრაქტიკა თავად წარმოაჩენს შემდგომი მოწესრიგების საჭიროებას.

სტატიაში განხილული იქნება, მოქმედი საკანონმდებლო რეგულირების გათვალისწინებით, სამედიაციო მორიგების აღსრულების გამომრიცხავი გარემოებები.

2. სამედიაციო მორიგების ცალკეული სამართლებრივი ასპექტების მნიშვნელობა აღსრულების საკითხთან მიმართებით

„მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, სამედიაციო მორიგება არის *„მედიაციის შედეგად დავის უხიოხითშეთანხმებით დასრულების შესახებ წეხიდობითი დოკუმენტი, ხომღის შესრულებაც სავადღებუღოა.“*⁸ კანონის თანახმად, საერთაშორისო სამედიაციო მორიგებაც განმარტებულია, როგორც *„წერილობითი შეთანხმება.“*⁹

განმარტებიდან იკვეთება სამედიაციო მორიგების პირველი აუცილებელი ნიშანი: წერილობითი ფორმა.

2.1. სამედიაციო მორიგების ფორმა

სამედიაციო მორიგება აღსრულებადი იქნება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ის წერილობით იქნება შედგენილი, თუმცა აღნიშნული იმას არ ნიშნავს, რომ წერილობით შედგენილი ყველა მორიგება ექვემდებარება აღსრულებას.

უნდა აღინიშნოს, რომ *„ეჯიოკავშირსა და საქაჩთვეღოს შოხის გაფოხმებუღი ასოციღების შეთანხმება და ასოციღების დღის წესღიღი ავადღებუღებს სახედმწიფოს, ღომ*

⁵ განმარტებითი ბარათი საქართველოს კანონის პროექტზე „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცვლილებების შეტანის შესახებ“, საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, 27/09/2019, 2, <<https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/216092>> [27.09.2021].

⁶ იქვე.

⁷ *„ყვედა განმაღება კანონში სახიფათოა“*, მითითებულია: Steffek F., Chong S., Enforcement of International Settlement Agreements Resulting from Mediation Under the Singapore Convention – Private International Law Issues in Perspective, Research Collection School of Law, Vol. 31, 2019, 457.

⁸ საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019, მე-2 მუხლის „ი“ ქვეპუნქტი.

⁹ იქვე, მე-2 მუხლის „ი“ ქვეპუნქტი.

განავითაიხოს დავის გადაწყვეტის ადგილსადაც საშუალებები.“¹⁰ რის შედეგადაც საქართველო მედიაციის მარეგულირებელი საერთაშორისო აქტების ხელშემკვრელი გახდა.

„სამოქალაქო და სამეწარმეო საკითხებში მედიაციის გარკვეული ასპექტების შესახებ ევროპის პარლამენტისა და საბჭოს 2008 წლის დირექტივა“ (შემდგომში, „დირექტივა“) ასევე მიუთითებს მორიგების წერილობით ფორმაზე.¹¹ „გაერთიანებული ერების კონვენცია მედიაციის შედეგად მიღებული საერთაშორისო შეთანხმებების შესახებ“ (შემდგომში, „სინგაპურის კონვენცია“), განმარტავს წერილობით ფორმას, რომელშიც მოიაზრებს ნებისმიერ ფორმას, რომლითაც შეთანხმების შინაარსია ჩაწერილი.¹² „UNCITRAL-ის მოდელური კანონი საერთაშორისო სამეწარმეო მედიაციისა და მედიაციის შედეგად მიღებული საერთაშორისო მორიგების შეთანხმებების შესახებ“ (შემდგომში, „მოდელური კანონი“) მორიგების წერილობითი ფორმის რეკვიზიტებსაც კი არეგულირებს, რომელშიც მოიაზრება: მხარეთა და მედიატორის ხელმოწერა, მედიაციის ჩატარებაზე მითითება, იმ ინსტიტუტის მიერ მორიგების დამონება, რომელმაც უზრუნველყო მედიაციის ადმინისტრირება და სხვ.¹³

მართალია, საერთაშორისო აქტები, რომელთა ხელშემკვრელიც საქართველოა, განიხილება ქართული კანონმდებლობის ნაწილად, თუმცა სასურველია, თავად მედიაციის კანონმდებლობა არეგულირებდეს გარკვეულ საკითხებს. მაგალითად, „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონი მიუთითებს სამედიაციო მორიგების წერილობით ფორმასა და მხარეთა და მედიატორთა მიერ მისი ხელმოწერის ვალდებულებაზე, თუმცა მისი რეკვიზიტები გაწერილი არ არის.¹⁴

ევროკავშირის წევრი ქვეყნების გამოცდილებითაც, მორიგების წერილობით გაფორმება აუცილებელი მოთხოვნაა, თუმცა განსხვავებულია სტანდარტი თავად წერილობითი ფორმის სახეებს შორის. მაგალითად, თუ ლიეტუვას კანონმდებლობა ფაქსიმილურსაც დასაშვებს ხდის (იმ შემთხვევაში, თუ ხელმოწერის იდენტიფიცირება შესაძლებელია),¹⁵ ესპანეთში მორიგებას „აღმასრულებელ ძალას“ მისი ნოტარიულად დამონება ანიჭებს.¹⁶ საინტერესო მოწესრიგება არსებობს ბელგიაში, რომელიც ელექტრონულად გაფორმებული მორიგების აღსრულების შესაძლებლობასაც უშვებს, თუკი მისი ნამდვილობა დადასტურდება.¹⁷ სლოვაკეთის კანონმდებლობის თანახმად, მორიგება აღსრულებადი რომ იყოს, საამისოდ აუცილებელია, ნათელი იყოს მონაწი-

¹⁰ განმარტებითი ბარათი საქართველოს კანონის პროექტზე „მედიაციის შესახებ“, საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, 27/09/2019, 1, <<https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/216089>> [27.09.2021].

¹¹ Directive 2008/52/EC of The European Parliament and the Council on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters, Official Journal of the European Union, 2008, Art. 6.1., <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0052&from=EN>> [27.09.2021].

¹² United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, General Assembly Resolution 73/198, 2018, Art. 2.2., <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/EN/Texts/UNCITRAL/Arbitration/mediation_convention_v1900316_eng.pdf> [27.09.2021].

¹³ UNCITRAL Model Law on International Commercial Mediation and International Settlement Agreements Resulting from Mediation, 2018, (Amending the UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation, 2002), A/73/17, Art. 18.1, <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/annex_ii.pdf> [27.09.2021].

¹⁴ საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019, მე-9 მუხლის პირველი პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტი, მე-3 პუნქტი.

¹⁵ Civil Code of the Republic of Lithuania, Art. 1.73, Par. 2.

¹⁶ Palo De G., Trevor B. M., EU Mediation Law and Practice, Oxford, Oxford University Press, 2012, 330-331.

¹⁷ იქვე, 25.

ლე მხარეთა მიზანი მისთვის მავალდებულებელი ძალის მინიჭების თაობაზე.¹⁸ ჩეხეთის კანონმდებლობით დადგენილია მოთხოვნები, რომლებსაც უნდა აკმაყოფილებდეს სამედიაციო მორიგება ფორმალური თვალსაზრისით, კერძოდ, აუცილებელია, მხარეთა და მედიატორის ხელმოწერების არსებობა, აგრეთვე, მედიაციის პროცესის დასრულების თარიღის მითითება.¹⁹ შვედეთის კანონმდებლობის მიხედვით, დამატებითი მოთხოვნაა აღსრულებაზე განაცხადის შეტანისთვის დაწესებული გადასახადის გადახდაც.²⁰

რეალურად, აღსრულების მიზნებისათვის მნიშვნელოვანია, არა მხოლოდ წერილობითი ფორმის არსებობა, როგორც ფორმალური დასაშვებობის კრიტერიუმი,²¹ არამედ, მორიგების პირობების ფორმულირებაც, ანუ მისი შინაარსობრივი დასაშვებობის კრიტერიუმი. ხშირად მორიგება შეიძლება იმის გამო ვერ დაექვემდებაროს აღსრულებას, რომ მხარეებს საკმარისი სიცხადით არ აქვთ ჩამოყალიბებული მოთხოვნები და ვალდებულებანი, რომლებსაც ერთმანეთს უყენებენ.

სამედიაციო მორიგების ფორმის რეგულირებისას კანონმდებლის გამომწვევაა, ერთი მხრივ, მხარეებს არ შეუქმნას ხელოვნური ბარიერი უკვე მიღწეული მორიგების აღსრულების პროცესში, ხოლო, მეორე მხრივ, ხელი შეუწყოს სამედიაციო მორიგების ისეთი ფორმით დადებას, რომელიც შექმნის მისი შემდგომი აღსრულების გარანტიას და გამორიცხავს მის ბუნდოვან, არააღსრულებად შინაარსს. სამომავლო გაუგებრობის თავიდან ასარიდებლად, სასურველია, „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონმა მოაწესრიგოს მორიგების აქტის სავალდებულო მახასიათებლები, მაგალითად: მხარეთა იდენტიფიკაცია (პასუხისმგებელი პირის განსაზღვრა), მხარეთა მოთხოვნები, მორიგების შინაარსი, დარღვევის შინაარსი, მოთხოვნის შესრულების ვადა (ასეთის განსაზღვრის შესაძლებლობის შემთხვევაში), შეთანხმებისთვის სავალდებულო ხასიათის მინიჭების მიზანი და სხვ.²²

2.2. სამედიაციო მორიგების იურიდიული ბუნება

„სამედიაციო მოხიგება გათანაბრებულია სასამართლო გადაწყვეტილებასთან. მოხიგების საფუძველზე გადაწყვეტილება გამოდის საქართველოს სახელით და სასამართლო მართლმსაჯულების აქტად აცხადებს სახელმძღვანელო თავისუფლების ფაჩვებში ნების ავტონომიის გამოვლინებით მიღწეულ მხარეთა შეთანხმებას – სამედიაციო მოხიგებას.“²³

¹⁸ Palo De G., Trevor B. M., EU Mediation Law and Practice, Oxford, Oxford University Press, 2012, 306.

¹⁹ იქვე, 63.

²⁰ იქვე, 348.

²¹ ავტორის შენიშვნა: რამდენადაც ისედაც აშკარაა, რომ კანონის თანახმად სამედიაციო მორიგება ყველა შემთხვევაში წერილობით უნდა ჩამოყალიბდეს, შესაბამისად, მორიგების ფორმალური დასაშვებობის მოთხოვნა ყოველთვის დაკმაყოფილებული იქნება.

²² ცუხი მ., მედიაციის შეთანხმების აქტის შედგენის ხელოვნება: სახელმძღვანელო ინსტრუქციები, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – წელიწადეული 2012“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2013, 223-229.

²³ ჩიტაშვილი ნ., საქართველოს მედიატორთა ასოციაციის მიერ ორგანიზებული ონლაინ დისკუსია თემაზე: სასამართლო და კერძო მედიაციის საკანონმდებლო გარანტიები საქართველოში, 14.12.2020.

სამედიაციო მორიგების აღსრულების შესახებ სასამართლოს გადაწყვეტილება მიიღება განჩინების ფორმით.²⁴ აღსრულებადი მორიგებების შემთხვევაში მათი იურიდიული ბუნება მარტივად იდენტიფიცირებადია გამომდინარე იქიდან, რომ პირდაპირ უთანაბრდებიან სასამართლოს მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებას, განურჩევლად იმისა, ისინი სასამართლო მედიაციის პროდუქტს წარმოადგენენ თუ არასასამართლოსას.

სხვა საკითხია, როდესაც სამედიაციო მორიგება არ მტკიცდება სასამართლოს მიერ. დანიის კანონმდებლობის მიხედვით, მორიგება იმავე წესებით აღსრულდება, რა წესებითაც წერილობითი შეთანხმებები,²⁵ „იტალიის სამოქალაქო კოდექსის“ 1965-ე მუხლის მიხედვით „საბოლოო სამედიაციო შეთანხმება [...] ხელშეკრულების ტიპად კლასიფიცირდება, ხომღის ფაჩვებშიც მხაჩეები თანხმდებიან მიმდინაჩე დავის შეწყვეტასა და მომავადში წაჩმოშობადი შესაძლო დავების პჩევენციებზე. ამ შეთანხმების აღსჩულება სახელშეკრულებო სამაჩთღით ჩეგუდჩდება.“²⁶ რუმინეთის სამედიაციო კანონმდებლობის მიხედვითაც, სამედიაციო მორიგებას წერილობითი ხელშეკრულების ძალა აქვს.²⁷ სამედიაციო მორიგების ხელშეკრულებებთან გათანაბრებაზე მისი ბათილობის საფუძვლებიც მიუთითებს, მაგალითად, ბელგიის კანონმდებლობის მიხედვით, ეს საფუძვლებია: არაკეთილსინდისიერება, შეცდომა, მოტყუება და იძულება.²⁸

როგორც სამეცნიერო ლიტერატურაში განიხილავენ, სამედიაციო მორიგება იურიდიული ბუნების თვალსაზრისით ხელშეკრულებებსა და განჩინებებს/საარბიტრაჟო გადაწყვეტილებებს შორის მდგომი დოკუმენტი.²⁹

მიუხედავად ევროპის ქვეყნების არსებული პრაქტიკისა, სამედიაციო მორიგების ხელშეკრულებების ტიპისადმი მიკუთვნება არ უნდა შეფასდეს გამართლებულად, რადგანაც აღნიშნული აკნინებს ამ ინსტიტუტის უნიკალურობასა და მაღალ ლეგიტიმაციას, ვიდრე ეს ჩვეულებრივი ხელშეკრულების შემთხვევაში გვაქვს. სამედიაციო მორიგება გააზრებული, ნებაყოფლობითი, მხარეთა თვითგამორკვევისა და ინფორმირებული გადაწყვეტილების შედეგად მიღებული პროდუქტია, რომელიც სწორედ ჩამოთვლილი კრიტერიუმების გამო ბევრად მაღალი იურიდიული ღირებულების მქონეა, ვიდრე ხელშეკრულება. ხელშეკრულებებთან მისი გათანაბრება, ფაქტობრივად, უგულებელყოფს მედიატორის როლსა და ძალისხმევას, მის ჩართულობას ამ პროცესში, ამასთან, ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ სახელშეკრულებო სამართლის პრინციპები შესაძლოა არ მიესადაგებოდეს სამედიაციო მორიგების აღსრულების მიზნებს.³⁰

ამდენად, კანონმდებლობაში ის უნდა იდენტიფიცირდეს, როგორც მესამე ტიპის დოკუმენტი და საკუთარი სტატუსი მიენიჭოს.³¹ სხვა შემთხვევაში გამოვა, რომ სამედიაციო მორიგება ჩვეულებრივი წერილობითი შეთანხმებაა, რომლის შეუსრულებლობის

²⁴ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 363³³ მუხლის პირველი ნაწილი.

²⁵ *Palo De G., Trevor B. M., EU Mediation Law and Practice, Oxford, Oxford University Press, 2012, 78.*

²⁶ იქვე, 191.

²⁷ იქვე, 294.

²⁸ იქვე 24.

²⁹ *Meidanis Haris P., Enforcement of Mediation Settlement Agreements in the EU and the Need for Reform, Journal of Private International Law, Vol.16, Issue 2, 2020, 290.*

³⁰ *Weller S., Court Enforcement of Mediation Agreements: Should Contract Law be Applied, Judges' Journal, Vol. 31(1), 1992, 13, 16.*

³¹ *Meidanis Haris P., Enforcement of Mediation Settlement Agreements in the EU and the Need for Reform, Journal of Private International Law, Vol.16, Issue 2, 2020, 295.*

შემთხვევაშიც მხარეებმა კვლავ სასამართლოში უნდა გააგრძელონ დავა სახელშეკრულებო ვალდებულებების ნაწილში.

ამ პრობლემის საპასუხოდ ევროკავშირის ცალკეულ ქვეყნებში არსებობდა წინადადება, ყოველგვარი ფორმალური ბარიერის გარეშე,³² სამედიაციო მორიგების პირდაპირი აღსრულების თაობაზე.³³ ჩეხეთში არსებობდა ინიციატივა, რომ ადვოკატ-მედიატორის მონაწილეობით შემუშავებული სამედიაციო მორიგება ყოფილიყო პირდაპირ აღსრულებადი, თუმცა აღნიშნულმა შეთავაზებამ საკანონმდებლო მხარდაჭერა ვერ მოიპოვა.³⁴

სამედიაციო მორიგების იურიდიული ბუნების განსაზღვრა მნიშვნელოვანია. აუცილებელია, ის განირჩეოდეს ხელშეკრულების ან თუნდაც სასამართლო გადაწყვეტილებებისგან და მიენიჭოს დამოუკიდებელი სტატუსი, რომელიც მისი ლეგიტიმაციის შესაფერისი იქნება. „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონში სამედიაციო მორიგების ცნების განმარტება და მისი აღსრულების მექანიზმების გარანტირება ქართული კანონმდებლობის პლუსად უნდა ჩაითვალოს, რამდენადაც მორიგებას უბრალო გარეგნობისა და ხელშეკრულებებისგან განასხვავებს და მის მაღალ ლეგიტიმაციას უზრუნველყოფს.³⁵ რაც შეეხება პირდაპირი აღსრულების შესაძლებლობას, აღნიშნული საკითხი ქართული რეალობისა და მედიაციის მწირი ტრადიციისა და კულტურის გადმოსახედიდან მხოლოდ შორეულ პერსპექტივად რჩება.

3. სამედიაციო მორიგების აღსრულების გამომრიცხავი გარემოებები საქართველოს კანონმდებლობის მიხედვით

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის თანახმად, „სასამართლო უახსიგყვის სამედიაციო მოხიგების აღსრულებაზე, თუ სამედიაციო მოხიგების შინაარსი ეწინააღმდეგება საქართველოს კანონმდებლობას ან თუ, სამედიაციო მოხიგების შინაარსიდან გამომდინარე, მისი აღსრულება შეუძლებელია.“³⁶ კოლექტიური შრომითი დავის შემთხვევაში დამატებითი ელემენტია საჯარო წესრიგთან წინააღმდეგობა.³⁷

სამედიაციო მორიგების აღსრულების გამომრიცხავ მსგავს საფუძვლებს ვხვდებით ევროკავშირის წევრი ქვეყნების კანონმდებლობაში, თუმცა ეს აკრძალვა სხვადასხვანაირადაა ფორმულირებული, კერძოდ, ზოგ შემთხვევაში ეს დათქმა პირდაპირია, მაგალითად, მითითებულია იმის თაობაზე, რომ მორიგება არ უნდა არღვევდეს კანონს (ავსტრია),³⁸ არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს კანონსა და მორალს (ბულგარეთი,³⁹ ესტონეთი⁴⁰), ეროვნულ სამართალს (მალტა).⁴¹ მართალია, ირიბად, თუმცა კანონიერე-

³² ავტორის შენიშვნა: მაგალითად, სასამართლოს მიერ დამტკიცება, ნოტარიულად დამოწმების სავალდებულობა და სხვ.

³³ *Palo De G., Trevor B. M., EU Mediation Law and Practice, Oxford, Oxford University Press, 2012, 295.*

³⁴ იქვე, 63.

³⁵ საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019, მე-2 მუხლის „ი“ ქვეპუნქტი, მე-13 მუხლი.

³⁶ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, 363³² მუხლი.

³⁷ იქვე, 363³⁵ მუხლი.

³⁸ *Palo De G., Trevor B. M., EU Mediation Law and Practice, Oxford, Oxford University Press, 2012, 13.*

³⁹ Mediation Act of Bulgaria, Art. 17, Par. 3.

⁴⁰ იქვე, 89.

ბის მოთხოვნის გამოხატულებაა სამედიაციო მორიგებისთვის წაყენებული მოთხოვნა მის სამართლიანობაზე, აგრეთვე, მესამე პირთა უფლებების დარღვევის გამორიცხვის თაობაზე (ფინეთი).⁴² ზოგიერთ შემთხვევაში სასამართლო აფასებს, მორიგების სურვილი ხომ არ ყოფილა მხარეზე არასწორი ზეგავლენის ან იძულების შედეგი (ირლანდია).⁴³ შესაძლოა, „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი“ პირდაპირ არ მიუთითებს, მაგალითად, მესამე პირთა უფლებებზე, თუმცა ამ ნაწილში, კანონიერების კრიტერიუმი მიზნობრივად უნდა განიმარტოს, შესაბამისად ის ისედაც მოიცავს ზემოთ ხსენებულ ელემენტებს, რამდენადაც, არ შეიძლება, მაგალითად, მორიგება კანონთან შესაბამისად ჩაითვალოს, თუკი ის ეწინააღმდეგება / ლახავს სხვა პირთა უფლებებს.

მსგავსი ზოგადი გამომრიცხავი გარემოებებია მითითებული საერთაშორისო აქტებშიც. მაგალითად, დირექტივა მიუთითებს, რომ მორიგება არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს კანონმდებლობას და ქვეყნის კანონმდებლობა უნდა უზრუნველყოფდეს მისი აღსრულების შესაძლებლობას.⁴⁴ სინგაპურის კონვენცია საჯარო წესრიგსა და კანონმდებლობასთან წინააღმდეგობას მოიაზრებს აღსრულებაზე უარის თქმის საფუძვლად.⁴⁵

3.1. კანონმდებლობასთან წინააღმდეგობა

სამედიაციო მორიგება ვერ აღსრულდება, თუ ის ეწინააღმდეგება საქართველოს კანონმდებლობას. ზოგადად, „სამეცნიერო დიგეხატუხაში აქცენტირებულია, რომ მედიაციის შეთანხმება დიდი სიფხთხილით უნდა მიიღებოდეს, ხადგან ზღვახი კანონიერებასა და უკანონობას შოხის ძადიან მციხეა.“⁴⁶ მნიშვნელოვანია, შეფასდეს, თუ რა მოიაზრება კანონთან წინააღმდეგობაში.

ფართო გაგებით, კანონმდებლობას ქმნის საქართველოს საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტები.⁴⁷ ვიწრო გაგებით, კანონმდებლობასთან წინააღმდეგობა გულისხმობს კანონმდებლობით გარანტირებულ, ადამიანის ფუნდამენტურ უფლებებთან შეუსაბამობას. მორიგების მიზნიდან და სასამართლოს მიერ მისი შემონახვის რაციონალობიდან გამომდინარე, ეს უკანასკნელი განმარტება უფრო მისაღები და მიზანშეწონილია. სხვა შემთხვევაში, კანონიერების ელემენტი ისე რომ აღგვექვა, როგორც დავის სამართლის ნორმების შესაბამისად გადაწყვეტა, მაშინ აზრი

⁴¹ Mediation Act of Malta, Art. 17B, Par. (1) (b), 21.12.2004.

⁴² Palo De G., Trevor B. M., EU Mediation Law and Practice, Oxford, Oxford University Press, 2012, 103.

⁴³ Mediation Act of Ireland, Art. 11, Par. (3) (b), 2017.

⁴⁴ Directive 2008/52/EC of The European Parliament and the Council on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters, Official Journal of the European Union, 2008, Art. 6.1., <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0052&from=EN>> [27.09.2021].

⁴⁵ United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, General Assembly Resolution 73/198, 2018, Art. 5.2., <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/EN/Texts/UNCITRAL/Arbitration/mediation_convention_v1900316_eng.pdf> [27.09.2021].

⁴⁶ Neamtu B., Dragos D. C., Alternative Dispute Resolution in European Administrative Law, Springer Verlag, Berlin, Heidelberg, 2014, 447, მითითებულია: ჩიგაშვიდი ნ., სამართლიანი შეთანხმება, როგორც მედიაციის ეთიკური ურღვეობის საფუძველი, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – წელიწადეული 2016“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2017, 17.

⁴⁷ საქართველოს ორგანული კანონი „ნორმატიული აქტების შესახებ“, სსმ, 33, 09/11/2009, მე-7 მუხლის პირველი პუნქტი.

დაეკარგებოდა მედიაციის სასამართლოსგან განმასხვავებელ ძირითად ნიშანს. სამედიაციო მორიგების კანონიერების შეფასების კრიტერიუმი არ უნდა იყოს ის ფაქტორი, თუ როგორ გადაწყვეტდა სასამართლო აღნიშნულ დავას. „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, არა მხოლოდ სამედიაციო მორიგების, არამედ თავად მედიაციის პროცესის არაკანონიერი მიმართულებით წარმართვის რისკებს თავად მედიატორი აზღვევს, რამდენადაც ის უფლებამოსილია ნებისმიერ დროს შეწყვიტოს პროცესი, თუკი ჩათვლის, რომ მისი გაგრძელება არაგონივრული და გაუმართლებელია.⁴⁸

მართალია, სამედიაციო მორიგება მედიაციის პროცესის წარმატებით დასრულებისა და ეფექტურობის გარანტია, თუმცა ის არ უნდა იყოს თვითმიზანი მედიატორისათვის. როდესაც სამედიაციო მორიგების პირობები აშკარად ლახავს ერთ-ერთი ან ორივე მხარის კონსტიტუციურ უფლებებს ან მედიატორი შეამჩნევს, რომ მხარეებს გადაწყვეტილება არ მიუღიათ გააზრებულად, თვითგამორკვევის პრინციპის რეალიზებით, მისი შედეგების გაანალიზებით, მან უნდა მიმართოს ზომებს ასეთი მორიგების გაფორმების პრევენციისთვის.⁴⁹

3.2. საჯარო წესრიგი

რაც შეეხება საჯარო წესრიგის ცნებას, უნდა აღინიშნოს, რომ „საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის“ რამდენიმე მუხლში „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონის ანალოგიური ჩანაწერი არსებობს.⁵⁰ მაგალითად, მე-2 მუხლის მე-4 პუნქტის მიხედვით, ჩვეულებანი გამოიყენება მხოლოდ მაშინ, თუ ისინი არ ეწინააღმდეგება სამართლისა და ზნეობის საყოველთაოდ აღიარებულ ნორმებს ან საჯარო წესრიგს. 54-ე მუხლის თანახმად, საჯარო წესრიგთან წინააღმდეგობა გარიგების ბათილობის საფუძველია, ხოლო 61-ე მუხლის მე-5 პუნქტის საფუძველზე, პირის მიერ დადასტურებული უცილოდ ბათილი გარიგება მხოლოდ მაშინ შეიძლება იცნოს ნამდვილად, თუ ის არ ეწინააღმდეგება ზნეობის ნორმებს და საჯარო წესრიგის მოთხოვნებს.

საჯარო წესრიგის საყოველთაოდ მიღებული დეფინიცია კანონმდებლობით არ არის დადგენილი, თუმცა, მასში შეიძლება მოვიპოვოთ ეკონომიკური, პოლიტიკური და მორალური პრინციპები, რომლებიც აუცილებელია ქვეყანაში საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვისათვის.⁵¹ საჯარო წესრიგში ასევე მოიაზრება პრინციპული სამართლებრივი ფასეულობანი, სამოქალაქო ბრუნვის ფუნდამენტური პრინციპები, როგორებიცაა საკუთრების, მენარმეობის, ხელშეკრულების თავისუფლებანი თუ სხვ.⁵²

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს განმარტებით, „54-ე მუხლის საკანონმდებლო დანაწესის მიზანს სწოხედ იმგვარი გახიგებების თავიდან აცილება წახმოადგენს, რომლებიც ფოხმადუხად კანონსაწინააღმდეგო ახ ახის, თუმცა, თავისი ახსით, საზოგადოებრივ მახთდწესხიგს ახღვევს და სამოქალაქო ბხუნვის სუბიექტთა თანაცხოვრებას

⁴⁸ საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019, მე-9 მუხლის პირველი პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტი.

⁴⁹ ჩიგაშვიდი ნ., სამართლიანი შეთანხმება, როგორც მედიაციის ეთიკური ურღვეობის საფუძველი, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – ნელინდული 2016“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2017, 10.

⁵⁰ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 31, 26/06/1997, 54-ე მუხლი.

⁵¹ ჯოხბენაძე ს., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი I, თბ., 2002, 31.

⁵² ზოიძე ბ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი I, თბ., 2002, 178.

აუახესებს, *ჩაც შედეგობივად, სამოქალაქო ბუნვას აფეხებს*“.⁵³ აღნიშნულ განმარტებას თუ გავითვალისწინებთ, მით უფრო, იმ მოცემულობით, რომ აკრძალულია ისეთი სამედიაციო მორიგების აღსრულება, რომელიც ეწინააღმდეგება კანონმდებლობას ან/და საჯარო წესრიგს, კანონმდებლის მიზანი იყო თავიდან აერიდებინა ისეთი მორიგების აღსრულება, რომელიც იქნებოდა კანონსაწინააღმდეგო, ან არ იქნებოდა *contra legem*, მაგრამ იქნებოდა შეუსაბამო ზოგადად, სამართლებრივ წესრიგთან.

თბილისის სააპელაციო სასამართლომ უშუალოდ დაასახელა, თუ რა შეიძლება ჩაითვალოს საჯარო წესრიგთან საწინააღმდეგოდ, კერძოდ, მისი განმარტებით, „*გაჩივება ან მისი ესა თუ ის პიხობა ზნეობივ ნოხმებთან და საჯახო წესჩიგთან შეუსაბამოა, ხოღესაც ის ეწინააღმდეგება სოციადუხი სამაჩთდიანობის პიინციპს, ხედშეკჩუდების მხაჩეს აყენებს შეუსაბამოღ ჩთუდ მდგომაჩეობაში*“.⁵⁴ ლიეტუვას კანონმდებლობის მიხედვითაც, დამტკიცებას არ ექვემდებარება ისეთი მორიგება, რომელიც ერთ მხარეს ანიჭებს არასამართლიან უპირატესობას მეორესთან შედარებით.⁵⁵ ასეთად, მაგალითად, შეგვიძლია მოვიხიროთ ისეთი სამედიაციო მორიგება, რომელიც, თუმცა ფორმალურად კანონმდებლობასთან შესაბამისია, მაგრამ, აშკარა უპირატეს მდგომარეობაში აყენებს მედიაციის პროცესის ერთ-ერთ მხარეს და მეორეს საპასუხოდ აკისრებს ისეთ ვალდებულებას, რომელიც არარაციონალური და არაპროპორციულია დავის შინაარსიდან გამომდინარე.

საქართველოს კანონმდებლობის მსგავსად, როგორც წესი, საჯარო წესრიგის საკანონმდებლო დეფინიცია არც სხვა ქვეყნებში არსებობს. იტალიის კანონმდებლობით, აღნიშნულის განმარტება მოსამართლეთა საკმაოდ ფართო დისკრეციის სფეროა.⁵⁶ ბელგიაც, განმარტებისთვის სივრცეს ტოვებს; საოჯახო საქმეებზე შეთანხმების დამტკიცების გამორიცხვისთვის დამატებითი წინაპირობაა არასრულწლოვანთა ინტერესებთან წინააღმდეგობაც.⁵⁷

3.3. აღსრულების შეუძლებლობა შინაარსის გამო

მედიაციის პროცესის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი უპირატესობა მისი მოქნილობა და არაფორმალური ხასიათია, რომლის ფარგლებშიც მხარეებს ენიჭებათ შესაძლებლობა გაითვალისწინონ და შეთანხმდნენ ნებისმიერ ისეთ პირობაზე, რომელიც ვერ იქნებოდა აღსრულებადი სასამართლო საქმისწარმოების პირობებში. მიუხედავად ამისა, რამდენადაც ეს ფაქტორი, ერთი მხრივ, დადებითად წარმოაჩენს მედიაციის პროცესს, მეორე მხრივ, პრაქტიკაში მისი აღსრულების თვალსაზრისით შესაძლოა პრობლემა გამოიწვიოს.

მხარეებმა შესაძლოა მორიგებაში ისეთი პირობები გაითვალისწინონ, რომელთა შესრულებაც თავად მხარეთა მიერაც კი ვერ გაკონტროლდება ობიექტურად, დამოკიდებულია სამომავლო ჰიპოთეტური შემთხვევის დადგომაზე და სხვ.

⁵³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2016 წლის პირველი მარტის №ას-15-15-2016 გადაწყვეტილება.

⁵⁴ თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2013 წლის 6 თებერვლის №2ბ/4123-12 გადაწყვეტილება.

⁵⁵ Civil Code of the Republic of Lithuania, Art. 6.228, Par.1, 18.07.2000.

⁵⁶ *Palo De G., Trevor B. M.*, EU Mediation Law and Practice, Oxford, Oxford University Press, 2012, 192.

⁵⁷ იქვე, 26.

ამ ნაწილშიც მედიატორის როლი და ფუნქცია ძალიან დიდია, რომ დაეხმაროს მხარეებს ისეთი მორიგების შედგენაში, რომელსაც აღსრულების პერსპექტივა ექნება.⁵⁸ გარდა აღნიშნულისა, სწორედ ამ თვალსაზრისით შეიძლება შეასრულოს მნიშვნელოვანი ფუნქცია სამედიაციო მორიგებისთვის წარდგენილმა ფორმალურმა მოთხოვნებმა: შეთანხმების დოკუმენტისთვის ისეთი მოთხოვნების დაწესებით, რომლებიც უზრუნველყოფს შეთანხმებული პირობების საკმაო სიცხადით გამოხატვას, შესაძლოა გამოირიცხოს ბუნდოვანი შინაარსიდან გამომდინარე აღსრულების შეუძლებლობის რისკები.

3.4. კონფიდენციალურობა, როგორც აღსრულების გამომრიცხავი გარემოება

მართალია, კანონმდებლობა პირდაპირ არ მოიაზრებს კონფიდენციალურობას სამედიაციო მორიგების აღსრულების გამომრიცხავ გარემოებად, თუმცა ის აღსრულების ხელისშემშლელ ფაქტორს წარმოადგენს სწორედ მისი შინაარსისა და სპეციფიკიდან გამომდინარე.

საიმისოდ, რომ სასამართლომ სამედიაციო მორიგება დაამტკიცოს და სააღსრულებო ფურცელი გაიცეს, როგორც მინიმუმ, მას შეთანხმების ის შინაარსი მაინც უნდა მიეწოდოს, რომლითაც დაადგენს, რომ ასეთი შეთანხმება არსებობს,⁵⁹ ეს ფაქტორი კი უკვე პრობლემაა იმ მხარეთათვის, რომელთაც საერთოდ არ სურთ მათ შორის არსებული დავის ფაქტის გამჟღავნებაც კი.

აქედან გამომდინარე, კონფიდენციალურობის პრინციპი და სამედიაციო მორიგების სასამართლოს მიერ დამტკიცების გზით აღსრულება ერთმანეთთან თანმიხვედრი ვერ იქნება, რადგანაც აღსრულების მოტივით გარკვეული მოცულობის ინფორმაცია მაინც უნდა გამჟღავნდეს ან პირიქით, სრული კონფიდენციალურობის პირობებში არ იქნება შესაძლებელი სასამართლოს მიერ მორიგების დამტკიცება მისი აღსრულების მიზნით.

4. სამედიაციო მორიგების აღსრულების გამომრიცხავი სხვა გარემოებები ევროკავშირის ნევი ქვეყნების კანონმდებლობის მიხედვით

4.1. მედიატორის აკრედიტაცია, როგორც აღსრულების წინაპირობა

ცალკეულ შემთხვევაში, სამედიაციო მორიგების აღსრულებაუნარიანობისთვის შესაძლოა განმსაზღვრელი გახდეს ის ფაქტი, მიღწეულია თუ არა შეთანხმება აკრედიტებული მედიატორის მონაწილეობით. მაგალითად, ბელგიის კანონმდებლობა ერთმანეთისგან მიჯნავს ნებაყოფლობით და სასამართლო მედიაციის ფარგლებში მიღწეული შეთანხმების აღსრულებას. ის ბოლომდე არ ენდობა სრულიად თავისუფალ, კვალიფიციური წარმომადგენლების მონაწილეობის გარეშე წარმართულ მედიაციას და ნებაყოფლობითი მედიაციის ფარგლებში მიღწეული სამედიაციო მორიგება მხო-

⁵⁸ საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019, მე-9 მუხლის მე-2 პუნქტი.

⁵⁹ Deason E. E., Enforcing Mediated Settlement Agreements: Contract Law Collides with Confidentiality. U.C. Davis Law Review, Vol. 35(1), 2001, 49.

ლოდ იმ შემთხვევაში ექვემდებარება დამტკიცებას, თუკი მედიაციის პროცესი წარმართული იყო აკრედიტებული მედიატორის მიერ.⁶⁰ განსხვავებული და საინტერესო მოწესრიგება არსებობს ესტონეთში, კერძოდ, „სამედიაციო მორიგების აღსრულების მოთხოვნები დამოკიდებულია იმაზე, თუ ვინ ითავსებს მედიატორის როლს.“⁶¹ თუკი მორიგება მიიღწევა ნოტარიუსის ან ადვოკატი მედიატორის მონაწილეობით, მაშინ ის აღსრულებადი იქნება, თუ სასამართლო დაადასტურებს, ხოლო თუ მედიატორი არც ნოტარიუსია და არც ადვოკატი, მორიგება მაშინ აღსრულდება, თუ სასამართლო დაადგენს, რომ მედიატორის მიუკერძოებლობა და დამოუკიდებლობა უზრუნველყოფილი იყო.⁶²

„მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონის მიღებამდე საქართველოშიც მსგავსი მოწესრიგება არსებობდა. აღსრულებას ექვემდებარებოდა მხოლოდ „სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის“ შესაბამისად, სავალდებულო სასამართლო მედიაციის შედეგად მიღწეული სამედიაციო მორიგება,⁶³ რაც შეეხება კერძო მედიაციას, მის ფარგლებში მიღწეული შეთანხმება არ იყო სამედიაციო მორიგების ტოლფასი და სახელშეკრულებო სამართლის პრინციპების შესაბამისად წესრიგდებოდა. „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონი 2019 წლის 27 სექტემბრიდან ამოქმედდა, შედეგად, განიმარტა სამედიაციო მორიგების შინაარსი, დამკვიდრდა მედიატორთა აკრედიტაციის სტანდარტი, დაფუძნდა მედიატორთა ასოციაცია და შეიქმნა მედიატორთა ერთიანი რეესტრი.⁶⁴ კანონის მიღებამ შესაძლებელი გახადა კერძო მედიაციის ფარგლებში მიღწეული სამედიაციო მორიგების აღსრულების სათანადო გარანტიით აღჭურვა. რამაც, თავის მხრივ, ეროვნულ დონეზე მედიაციის ინსტიტუტის ხელმისაწვდომობისა და ეფექტურობის განმტკიცებას შეუწყო ხელი.

4.2. სამედიაციო მორიგებისთვის წარდგენილი დამატებითი მოთხოვნები დავის შინაარსთან კავშირში

ცალკეულ შემთხვევაში, დავის შინაარსის გათვალისწინებით, სამედიაციო მორიგებას დამატებითი მოთხოვნები შეიძლება წარედგინოს. მაგალითად, ბელგიის კანონმდებლობის თანახმად, „საოჯახო საქმეებში, რომლებსაც ბავშვთა ინტერესებთან აქვთ კავშირი, უფრო მკაცრი კონტროლია მოსადგომელი მოხიგების აღსრულებასთან მიმართებით. [...] მოსამართლე ახ დაამტკიცებს განქოჩინების თაობაზე შეთანხმებას, თუ აღიმენგის ოდენობა მცირეა, თუ მოხიგებით გათვალისწინებული სხვა პირობები ახ აკომპენსიხებს აღნიშნულს.“⁶⁵ ლუქსემბურგში, საოჯახო დავის ფარგლებში მიღწეული სამედიაციო მორიგება აუცილებლად იმ მოსამართლემ უნდა განიხილოს, რომელსაც ჰქონდა გადაცემული ეს დავა სასამართლოში.⁶⁶ იტალიაში, „თუ შეთანხმება შეეხება

⁶⁰ Palo De G., Trevor B. M., EU Mediation Law and Practice, Oxford, Oxford University Press, 2012, 25.

⁶¹ იქვე, 88.

⁶² Palo De G., Trevor B. M., EU Mediation Law and Practice, Oxford, Oxford University Press, 2012, 89.

⁶³ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, XXI¹ თავი.

⁶⁴ საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019.

⁶⁵ Palo De G., Trevor B. M., EU Mediation Law and Practice, Oxford, Oxford University Press, 2012, 26.

⁶⁶ იქვე, 241.

სახელმწიფოებო ვადებულებას ან აქტს, ხომელიც დაკავშირებულია უძიავი ქონების გაცემასთან, მისი ნამდვირობა უნდა დადგინდეს შესაბამისი სახელმწიფო მოხელის მიერ⁶⁷.

კვლევამ აჩვენა, რომ დავის სპეციფიკა შესაძლოა საჭიროებდეს დამატებითი გარემოებების დაკმაყოფილებას სამედიაციო მორიგების აღსრულებაუნარიანობისთვის. საქართველოში დავის შინაარსთან დაკავშირებული აღსრულების გამომრიცხავი დათქმები არ არსებობს, თუმცა სამომავლოდ მათი განსაზღვრა, მხარეთა უფლებების მაღალი სტანდარტით დაცულობის უზრუნველსაყოფად, სასურველია. განსაკუთრებით ისეთ საქმეებში, რომლებიც შეეხება ბავშვთა საუკეთესო ინტერესებს.

4.3. სამედიაციო მორიგების აღსრულების გამომრიცხავი სხვა გარემოებები სინგაპურის კონვენციისა და მოდელური კანონის მიხედვით

საგულისხმოა, რომ სინგაპურის კონვენცია და მოდელური კანონი ზემოთ ჩამოთვლილი გარემოებების გარდა უფრო ვრცელ და თითქმის იდენტურ⁶⁸ ჩამონათვალს ადგენენ შეთანხმების აღსრულებაზე უარის თქმის საფუძვლების თვალსაზრისით, კერძოდ, კონვენციის მე-5 და მოდელური კანონის მე-19 მუხლის თანახმად, აღსრულებაზე უარის თქმის საფუძველია: მორიგების ერთ-ერთი მხარის უუნარობა შეთანხმების დადებისას, თუ მორიგება არ არის მავალდებულებელი, საბოლოო, დადების შემდეგ კვლავ შეიცვალა, არ არის ნათელი და აშკარა, ვალდებულებები უკვე შესრულდა, მედიატორმა სერიოზულად დაარღვია პროცესის სტანდარტი და სხვ.

აღნიშნული გარემოებები ბევრად უფრო ამომწურავია, ვიდრე მხოლოდ კანონმდებლობასთან ან საჯარო წესრიგთან აკრძალვის მითითება. შესაძლოა, „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონში ამომწურავად არ და ვერ განისაზღვროს სამედიაციო მორიგების აღსრულების გამომრიცხავი ყველა საფუძველი, თუმცა ამ სახელმძღვანელო პრინციპების საფუძველზე იმის შემუშავება მაინცაა შესაძლებელი, რომ სამედიაციო მორიგების აღსრულებაუნარიანობისთვის აუცილებელი რეკვიზიტები მაინც გაინეროს კანონმდებლობით.

საგულისხმოა, რომ CEPEJ-ს⁶⁹ მიღებული აქვს სახელმძღვანელო,⁷⁰ რომელიც აყალიბებს კანონმდებლობის ჩარჩო პრინციპებს სამედიაციო მორიგების აღსრულების ნაწილში. კერძოდ, განსაზღვრულია სამედიაციო მორიგების ფორმა (წერილობითი, ხელმოწერილი, დამოწმებული) და შინაარსი (თუ სამართლებრივ საკითხებზე შეთან-

⁶⁷ იქვე, 191.

⁶⁸ ავტორის შენიშვნა: კონვენცია შეესაბამება UNCITRAL-ის მოდელურ კანონს. ეს მიდგომა გამიზნულია საიმისოდ, რომ სახელმწიფოებს მოქნილი არჩევანი ჰქონოდათ და აერჩიათ ცალკეულად, კონვენციის იმპლემენტირებას ისურვებდნენ, მოდელურ კანონებს თუ ორივეს ერთად. ამდენად, ამ ორი დოკუმენტის ტექსტი ავსებს ერთმანეთს და სამართლებრივ ჩარჩოს ქმნის მედიაციისათვის. იხ.: United Nations Commission on International Trade Law, United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, New York, 2018 (The “Singapore Convention on Mediation”), 2018, <https://uncitral.un.org/en/texts/mediation/conventions/international_settlement_agreements> [27.09.2021]. აღსანიშნავია, რომ საქართველო ერთ-ერთი პირველი ქვეყანა იყო, რომელიც სინგაპურის კონვენციას შეუერთდა 2019 წელს, <<https://agenda.ge/en/news/2019/2119>> [27.09.2021].

⁶⁹ European Commission for the Efficiency of Justice.

⁷⁰ European Commission for the Efficiency of Justice, European Handbook for Mediation Lawmaking, Adopted at the 32th Plenary Meeting of the CEPEJ, Strasbourg, 13 and 14 June 2019, Art. 6, <<https://rm.coe.int/cepej-2019-9-en-handbook/1680951928>> [27.09.2021].

ხმება ვერ ხერხდება, მხარეები შეიძლება წერილობით შეთანხმდნენ ფაქტობრივ საკითხებთან მიმართებით),⁷¹ აღსრულება სასამართლოს, ნოტარიული დამოწმების გზით ან სხვა პირის მიერ,⁷² პირდაპირი აღსრულების შესაძლებლობა შესაბამისი გარემოებების არსებობისას⁷³ და სხვ.

5. საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების აღსრულება

მედიაციამ არა მხოლოდ სახელმწიფოს შიგნით წარმოშობილი კონფლიქტების მოგვარების პასუხისმგებლობა იტვირთა, არამედ „საზღვრის გადამკვეთი მართლმსაჯულების“ ალტერნატივის ფუნქციასაც ეფექტურად ითავსებს და ამარტივებს საერთაშორისო კერძო და სამეწარმეო სამართალში წარმოშობილი კონფლიქტების გადაწყვეტას.

„სინგაპურის კონვენციის“ თანახმად, საიმისოდ, რომ სამედიაციო მორიგება დაექვემდებაროს „საერთაშორისო“ სტატუსს, ამისათვის, როგორც მინიმუმ, მორიგების წევრ ორ მხარეს უნდა ჰქონდეს საქმიანობის ადგილი სხვადასხვა ქვეყანაში ან სახელმწიფო, რომელშიც მორიგების მხარეებს აქვთ საქმიანობის ადგილი, უნდა განსხვავდებოდეს: ა) იმ სახელმწიფოსგან, რომელშიც სრულდება მორიგებით განსაზღვრული ვალდებულებების ძირითადი ნაწილი; ან ბ) იმ სახელმწიფოსგან, რომელთანაც მორიგების შინაარსი ყველაზე მჭიდროდაა დაკავშირებული და სხვ.⁷⁴

კონვენცია, დირექტივასა და სხვა საერთაშორისო აქტებთან ერთად რეალურად ვაკუუმს ავსებს საზღვრის გადამკვეთი მედიაციის რეგულირების ნაწილში, რადგანაც ფარავს ისეთ საკითხებს, რომლებიც არ არის მოცული სხვა საერთაშორისო რელევანტური აქტებით და, ამ მხრივ, მნიშვნელოვან სახელმძღვანელო წესებს ადგენს.⁷⁵

დირექტივის ანალიზის შედეგად იკვეთება, რომ საერთაშორისო დონეზე სამედიაციო მორიგების აღსრულებისთვის მნიშვნელოვანია, ის ასეთად ჩაითვალოს ჯერ წევრი ქვეყნის ტერიტორიაზე, ამის შემდეგ კი, ზემოთ ხსენებული ყველა სხვა გარემოების დაკმაყოფილების შემთხვევაში უკვე ექვემდებარება აღსრულებას.⁷⁶

ქართული პერსპექტივიდან გამომდინარე, საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების აღსასრულებლად მნიშვნელოვანია ჯერ მისი ცნობა, შემდეგ კი აღსრულება. „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონში 2021 წლის 22 ივნისის ცვლილებებმა მოაწესრიგა საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების ცნობასა და აღსრულებასთან დაკავშირებული მანამდე დაურეგულირებელი საკითხები, კერძოდ, განისაზღვრა საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების ცნება, მისი ცნობისა და აღსრულების წი-

⁷¹ იქვე, Art. 6.1. a, b.

⁷² იქვე, Art. 6.2. a.

⁷³ იქვე, Art. 6.2. c.

⁷⁴ United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, General Assembly Resolution 73/198, 2018, Art. 1, <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/EN/Texts/UNCITRAL/Arbitration/mediation_convention_v1900316_eng.pdf> [27.09.2021].

⁷⁵ Steffek F., Chong S., Enforcement of International Settlement Agreements Resulting from Mediation Under the Singapore Convention – Private International Law Issues in Perspective, Research Collection School of Law, Vol. 31, 2019, 457.

⁷⁶ Meidanis Haris P., Enforcement of Mediation Settlement Agreements in the EU and the Need for Reform, Journal of Private International Law, Vol.16, Issue 2, 2020, 279-280.

ნაპირობები და ისეთი სამედიაციო მორიგებები, რომლებიც არ ექვემდებარება ცნობასა და აღსრულებას.⁷⁷

„მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონმა საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების განმარტება „სინგაპურის კონვენციის“ მოწესრიგებას დაუკავშირა. ახალი რეგულირების თანახმად, საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების აღსრულების გამომრიცხავი გარემოებებია მისი დადების პირადი, საოჯახო ან საყოფაცხოვრებო მიზანი, საოჯახო, მემკვიდრეობითი ან შრომით – სამართლებრივი ხასიათი, თუ ის უკვე დამტკიცებულია სასამართლოს მიერ, ექვემდებარება აღსრულებას, როგორც საარბიტრაჟო გადანყვეტილება ან თუ მისი „*ერთ-ერთი მხარე აჩის სახელმწიფო ან ნებისმიერი სახელმწიფო უწყება ან ამ სახელმწიფო უწყების სახელით მოქმედი ნებისმიერი პირი.*“⁷⁸ დამატებით, ცნობისა და აღსრულების შესახებ განაცხადისთვის წარდგენილი ტექნიკური მოთხოვნები „სამოქალაქო საპროცესო კოდექსმა“ განსაზღვრა,⁷⁹ ასევე მოაწესრიგა ცნობისა და აღსრულების შუამდგომლობის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძვლები, რომლებიც მსგავსია „სინგაპურის კონვენციით“ განსაზღვრულისა და უკავშირდება მხარეთა უფლებაუნარიანობას, მედიატორისთვის დადგენილი სტანდარტების დაცვას, სამედიაციო მორიგების შინაარსის სიცხადეს და სხვ.⁸⁰

საერთაშორისო სამედიაციო მორიგების ცნობისა და აღსრულების საკითხის რეგულირება წინადადებულ ნაბიჯად უნდა ჩაითვალოს, რაც შექმნის საფუძველს მედიაციის ეფექტურად გამოყენებისთვის არა მხოლოდ ადგილობრივი, არამედ, საერთაშორისო დავების მოგვარებისთვის.

6. დასკვნა

სამედიაციო მორიგება მედიაციის პროცესის ეფექტურობის გარანტია, შესაბამისად, როდესაც მისი აღსრულების საკითხის რეგულირება დგება დღის წესრიგში, კანონმდებელს განსაკუთრებული ყურადღება მართებს, რომ მაქსიმალურად შეუნყოს ხელი აღსრულების მექანიზმის სათანადო რეგლამენტაციას.

კვლევის შედეგებიდან გამომდინარე, სამედიაციო მორიგების აღსრულების გამომრიცხავი გარემოებები შემდეგნაირად შეიძლება დაჯგუფდეს:

ა) *გაჩემოებები, ხომღებზეც პიხდაპიხ მიუთითებს კანონმდებლობა*

ასეთია კანონმდებლობასა და საჯარო წესრიგთან სამედიაციო მორიგების წინააღმდეგობის გამორიცხვა, აგრეთვე, აღსრულების შეუძლებლობა მორიგების შინაარსიდან გამომდინარე. კანონმდებლობასთან წინააღმდეგობასთან მიმართებით, უნდა აღინიშნოს, რომ, განსხვავებით, მაგალითად, ფინეთისგან, რომელიც მორიგების სამართლიანობაზე აქცენტირებს, ან თუნდაც ბულგარეთისა და ესტონეთისგან, რომლებიც მორალური კრიტერიუმითაც აფასებენ მორიგებას, ქართული მიდგომა უფრო მიზანშეწონილად უნდა ჩაითვალოს, რამდენადაც სამართლიანობის ცნება, ზოგადად, ძალიან ბუნდოვანია და არც რაიმე ობიექტური კრიტერიუმი არსებობს, რომელიც გა-

⁷⁷ საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019, მე-2 მუხლის „ი“ ქვეპუნქტი, მე-13¹ და მე-13² მუხლები.

⁷⁸ იქვე, მე-13² მუხლი.

⁷⁹ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997, XLIV⁶ თავი.

⁸⁰ იქვე, 363⁴⁵ მუხლი.

მიჯნავდა, თუ რა შეიძლება ჩაითვალოს სამართლიანად ან უსამართლოდ. ანალოგიურია მორალის შემთხვევაც. სამედიაციო მორიგებისთვის კანონთან შესაბამისობის მოთხოვნის დაწესება კი, მისი მიზნობრივი განმარტებიდან გამომდინარე, ისედაც გამორიცხავს ისეთი შეთანხმების არსებობას, რომელიც აშკარა უპირატეს მდგომარეობაში აყენებს ერთ მხარეს, ან არღვევს რომელიმე პირის უფლებებს. რაც შეეხება საჯარო წესრიგს, ეს დამატებითი გარემოებაა, რომელიც კანონიერების მოთხოვნის მიღმა დარჩენილ სივრცეს ავსებს და დამატებით აზღვევს ისეთ შემთხვევებს, რომლებიც, შესაძლოა, კანონთან შესაბამისი იყოს, მაგრამ მაინც არსებობს საკმარისი მიზეზი საიმისოდ, რომ ის არ აღსრულდეს. რაც შეეხება მორიგების შინაარსთან დაკავშირებულ გარემოებებს, ეს ობიექტური მოცემულობაა, გამომდინარე მედიაციის ინოვაციური ხასიათიდან, მისი მოქნილობიდან, რომელიც შესაძლებელს ხდის ისეთი საკითხების შეთანხმებასაც კი, რომლებსაც სასამართლოში პერსპექტივა არ ჰქონდათ.

ბ) გახეშვები, ხომღებიც, კანონმდებლობის მიხედვით პიხდაპიხ ახ მოიაზრებიან გამომხიციხავად, თუმცა ასეთად უნდა მიიჩნეოდნენ, მათი შინაარსის გათვალისწინებით

პირველ რიგში, ასეთი გარემოებაა კონფიდენციალურობის საკითხი. როგორც წესი, მედიაციაში დასაშვებია შეთანხმება არა მხოლოდ პროცესში გაჟღერებული ინფორმაციის, არამედ, თავად მედიაციის პროცესისა და დავის, როგორც ფაქტის კონფიდენციალურობაზე. შესაბამისად, ბუნებრივია, სასამართლოს წესით აღსრულებას ვერ დაექვემდებარება ისეთი სამედიაციო მორიგება, რომლის არსებობის ფაქტიც კონფიდენციალურია. თუმცა, ამ ნაწილში პრობლემას თავად კონფიდენციალურობის პრინციპის „თვითმარეგულირებელი ხასიათი“ აბალანსებს, რადგანაც როდესაც მხარისთვის მნიშვნელოვანი ინტერესია კონფიდენციალურობის დაცვა, ეს მამოტივირებელი ფაქტორია მისთვის, რომ ნებაყოფლობით შეასრულოს მორიგების სხვა პირობები.

სამედიაციო მორიგების ფორმა ასევე მნიშვნელოვანი ფაქტორია, რომელიც აღსრულებაზე ზემოქმედებს, რადგანაც ფორმის დაუცველად დადებული მორიგების აღსრულების პერსპექტივა დაბალია. საქართველოს კანონმდებლობით მოწესრიგებულია მხოლოდ ძირითადი მოთხოვნები, როგორებიცაა წერილობითი ფორმა, მხარეთა და მედიატორის მიერ ხელმოწერა, თუმცა უფრო ზუსტი რეგულირება არ არსებობს თავად მორიგების რეკვიზიტებთან, ანუ იმ კრიტერიუმებთან მიმართებით, რომლებსაც უნდა აკმაყოფილებდეს დოკუმენტი, როგორც ეს მოწესრიგებულია, მაგალითად, სლოვაკეთის და ჩეხეთის კანონმდებლობით.

მორიგების დოკუმენტის იურიდიული ბუნება ასევე ძალიან მნიშვნელოვანი საკითხია. ამ თვალსაზრისით, საქართველოს კანონმდებლობის მიდგომა მისასაღმებელია, რომელიც განასხვავებს ამ დოკუმენტს ხელშეკრულებების, საარბიტრაჟო თუ სასამართლო გადაწყვეტილებებისგან და დამოუკიდებელ სტატუსს ანიჭებს, განსხვავებით, მედიაციის შესახებ იტალიის, რუმინეთის და ბელგიის კანონმდებლობისგან.

გ) სხვა გახეშვები, ხომღებიც შედახების შედეგად გამოვიინდა

ევროკავშირის წევრ ზოგიერთ ქვეყანაში აღსრულებისთვის მნიშვნელოვანი გარემოებაა აკრედიტებული მედიატორის მიერ წარმართული მედიაციის პროცესის შედეგად მიღებული სამედიაციო მორიგების არსებობა. „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონის მიღებამდე აღნიშნული საკითხი საქართველოსთვისაც პრობლემური იყო, თუმცა კანონის ამოქმედების შემდეგ კერძო მედიაციის შედეგად მიღებული მორიგების აღსრულების საკითხი მოწესრიგდა.

რაც შეეხება აღსრულების გამომრიცხავი გარემოებების დიფერენცირებას დავის შინაარსის მიხედვით, ცალკეულ შემთხვევაში ეს საჭიროდ და გამართლებულად შეიძლება ჩაითვალოს მხარეთა უფლებების დაცვის მიზნიდან გამომდინარე.

შედარებითი ანალიზისა და საქართველოს კანონმდებლობის არსებული მოწესრიგების გათვალისწინებით, შესაძლოა, შემდეგი რეკომენდაციები გამოიყოს:

შესაძლებელია, „მედიაციის შესახებ“ საქართველოს კანონით განისაზღვროს ის აუცილებელი კრიტერიუმები, აქტის რეკვიზიტები, რომლებსაც უნდა აკმაყოფილებდეს სამედიაციო მორიგება, კერძოდ, გარდა მხარეთა და მედიატორის ხელმოწერისა, მორიგებაში აღინიშნოს მედიაციის პროცესის დასრულების თარიღი, მკაფიოდ მიეთითოს მორიგების შინაარსი, იდენტიფიცირდეს მხარეები და საკმარისი სიცხადით ჩამოყალიბდეს მათ მიერ ნაკისრი ვალდებულებები („მორიგების პირობები“), მოთხოვნის შესრულების ვადა (მისი განსაზღვრის შესაძლებლობის შემთხვევაში), მხარეთა გამოსატული ნება შეთანხმებისთვის მავალდებულებელი ძალის მინიჭების თაობაზე და სხვ. მართალია, მორიგების როგორც ფორმალურ, ისე – შინაარსობრივი მხარის გამართულობაზე პასუხისმგებლობას, როგორც მედიატორი, ისე მხარეთა წარმომადგენლები იზიარებენ, თუმცა შეთანხმების დოკუმენტისთვის ფორმალური მოთხოვნების დაწესება კიდევ უფრო სრულყოფს მის შინაარსს.

მხარეთა მიერ შესაძლებელია მედიაციის დასაწყისშივე დაიდოს შეთანხმება, რომ პროცესის წარმატებით დასრულების შემთხვევაში სამედიაციო მორიგება გახდება აღსრულებადი, რითაც შეძლებენ წინასწარვე აიცილონ თავიდან აღსრულების გამომრიცხვა.⁸¹ ასევე, შესაძლებელია, მედიაციის პროცესის განმავლობაში დაიდოს შუალედური შეთანხმებები, რომლებიც მოაწესრიგებს ყველაზე მნიშვნელოვან პირობებს, მაგალითად გადახდის ან შესრულების წესს, შესრულების დროს, კონფიდენციალურობას და სხვ.⁸²

მნიშვნელოვანია, აღინიშნოს, რომ მორიგების შემუშავებისას მედიატორის როლი არსებითია საიმისოდ, რომ დაეხმაროს მხარეებს მორიგების რაციონალური შინაარსის განსაზღვრაში და უზრუნველყოს უკანონო შეთანხმების დადების პრევენცია.

კანონმდებლობით სამედიაციო მორიგების პირდაპირი აღსრულების გარანტიების გათვალისწინება ასევე საინტერესო საკითხია, თუმცა კომპლექსურიც. ერთი მხრივ, რაც უფრო მარტივად აღსრულებადი იქნება მორიგება, მით მეტად ეფექტური და მიმზიდველი გახდება თავად მედიაციის ინსტიტუტი, თუმცა გარკვეული გარემოებების გათვალისწინება აუცილებელია. როდესაც სამედიაციო მორიგება მტკიცდება სასამართლოს მიერ, მოსამართლე ამოწმებს ხომ არ არსებობს აღსრულების გამომრიცხავი გარემოებები და შემდგომ ამტკიცებს მორიგებას. თუკი სასამართლოს სახით, სამედიაციო მორიგების აღსრულების დასაშვებობის შემმოწმებელი რგოლი აღარ იქნება, მაშინ სხვა გარანტიები უნდა არსებობდეს საიმისოდ, რომ მორიგება, მიღებისთანავე ნამდვილად დააკმაყოფილებს კანონმდებლობით გათვალისწინებულ ყველა პირობას. CEPEJ-ის მიერ შემუშავებული სახელმძღვანელო წესების მიხედვით, იქ, სა-

⁸¹ ჩიჭაშვიდი ნ., საქართველოს მედიატორთა ასოციაციის მიერ ორგანიზებული ონლაინ დისკუსია თემაზე: სასამართლო და კერძო მედიაციის საკანონმდებლო გარანტიები საქართველოში, 14.12.2020.

⁸² *Widman S. M., More Mediation Confidentiality Limits: What the Court May Allow In To Establish a Settlement Agreement, International Institute for Conflict Prevention & Resolution, Vol. 24, Issue 11, 2006, 179.*

დაც პირდაპირი აღსრულება დასაშვებია, სამედიაციო მორიგების შინაარსზე სრული პასუხისმგებლობა ადვოკატ წარმომადგენლებს ეკისრებათ.⁸³ ცალკეულ შემთხვევაში ნოტარიულად დამოწმებამ შესაძლოა სამედიაციო მორიგებას მიანიჭოს „აღმასრულებელი ძალა“ და აღნიშნულ შემთხვევაში მორიგების დასაშვებობის შემომწმების პასუხისმგებლობა ნოტარიუსს ეკისრება (ბულგარეთი,⁸⁴ ესპანეთი⁸⁵). მიუხედავად დადებითი ფაქტორებისა, პირდაპირი აღსრულების საკითხი, საქართველოს არსებული მოცემულობის გათვალისწინებით, შორეულ პერსპექტივად რჩება.

ბიბლიოგრაფია:

1. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 31, 26/06/1997.
2. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 47-48, 14/11/1997.
3. საქართველოს ორგანული კანონი „ნორმატიული აქტების შესახებ“, სსმ, 33, 09/11/2009.
4. საქართველოს კანონი „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 18/09/2019.
5. განმარტებითი ბარათი საქართველოს კანონის პროექტზე „მედიაციის შესახებ“, სსმ, 27/09/2019, <<https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/216089>> [15.02.2021].
6. განმარტებითი ბარათი საქართველოს კანონის პროექტზე „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში ცვლილებების შეტანის შესახებ“, სსმ, 27/09/2019, <<https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/216092>> [27.09.2021].
7. ბახნაბიშვილი გ., წიკლაუხი ს., სამედიაციო მორიგების აღსრულების საკითხი საქართველოში, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – წელიწდეული 2017“, სპეციალური გამოცემა, თსუ-ის გამომცემლობა, 2018, 9.
8. ზოიძე ბ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი I, თბ., 2002, 178.
9. ჩიგაშვილი ნ., სამართლიანი შეთანხმება, როგორც მედიაციის ეთიკური ურღვეობის საფუძველი, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – წელიწდეული 2016“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2017, 10, 17.
10. ცუხი მ., მედიაციის შეთანხმების აქტის შედგენის ხელოვნება: სახელმძღვანელო ინსტრუქციები, ჟურნ. „დავის ალტერნატიული გადაწყვეტა – წელიწდეული 2012“, თსუ-ის გამომცემლობა, 2013, 223-229.
11. ჯოხბენაძე ს., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი I, თბ., 2002, 31.
12. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2016 წლის პირველი მარტის №ას-15-15-2016 გადაწყვეტილება.
13. თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2013 წლის 6 თებერვლის №2ბ/4123-12 გადაწყვეტილება.
14. ჩიგაშვილი ნ., საქართველოს მედიატორთა ასოციაციის მიერ ორგანიზებული ონლაინ დისკუსია თემაზე: სასამართლო და კერძო მედიაციის საკანონმდებლო გარანტიები საქართველოში, 14.12.2020.
15. Civil Code of the Republic of Lithuania, 18.07.2000.
16. Directive 2008/52/EC of The European Parliament and the Council on Certain Aspects of Mediation in Civil and Commercial Matters, Official Journal of the European Union, 2008.
17. European Commission for the Efficiency of Justice, European Handbook for Mediation Lawmaking, Adopted at the 32th Plenary Meeting of the CEPEJ, Strasbourg, 13 and 14 June 2019.
18. Mediation Act of Bulgaria.
19. Mediation Act of Ireland, 2017.
20. Mediation Act of Malta, 21.12.2004.

⁸³ European Commission for the Efficiency of Justice, European Handbook for Mediation Lawmaking, Adopted at the 32th Plenary Meeting of the CEPEJ, Strasbourg, 13 and 14 June 2019, Art. 6.2. c, <<https://rm.coe.int/cepej-2019-9-en-handbook/1680951928>> [27.09.2021].

⁸⁴ Palo De G., Trevor B. M., EU Mediation Law and Practice, Oxford, Oxford University Press, 2012, 38.

⁸⁵ იქვე, 330 – 331.

21. United Nations Commission on International Trade Law, United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation, New York, 2018 (The “Singapore Convention on Mediation”), 2018.
22. UNCITRAL Model Law on International Commercial Mediation and International Settlement Agreements Resulting from Mediation, 2018, (Amending the UNCITRAL Model Law on International Commercial Conciliation, 2002), A/73/17.
23. *Deason E. E.*, Enforcing Mediated Settlement Agreements: Contract Law Collides with Confidentiality. U.C. Davis Law Review, Vol. 35(1), 2001, 49.
24. *Meidanis Haris P.*, Enforcement of Mediation Settlement Agreements in the EU and the Need for Reform, Journal of Private International Law, Vol.16, Issue 2, 2020, 276, 279-280, 290.
25. *Neamtu B., Dragos D. C.*, Alternative Dispute Resolution in European Administrative Law, Springer Verlag, Berlin, Heidelberg, 2014, 447.
26. *Palo De G., Trevor B. M.*, EU Mediation Law and Practice, Oxford, Oxford University Press, 2012, 13, 24-26, 38, 63, 78, 88-89, 103, 191-192, 241, 294-295, 306, 330-331, 348.
27. *Steffek F., Chong S.*, Enforcement of International Settlement Agreements Resulting from Mediation Under the Singapore Convention – Private International Law Issues in Perspective, Research Collection School of Law, Vol. 31, 2019, 457.
28. *Susmann E.*, The Final Step: Issues in Enforcing the Mediation Settlement Agreement, Newsletter of the Mediation Committee of the International Bar Association, Vol. 2, №1, 2006, 2-4.
29. *Weller S.*, Court Enforcement of Mediation Agreements: Should Contract Law be Applied, Judges' Journal, Vol. 31(1), 1992, 13, 16.
30. *Widman S. M.*, More Mediation Confidentiality Limits: What the Court May Allow In To Establish a Settlement Agreement, International Institute for Conflict Prevention & Resolution, Vol. 24, Issue 11, 2006, 179.